

بچه‌پولدار ملی

گفت‌وگو با دکتر فرامرز رفیع‌پور جامعه‌شناس و صاحب کتاب توسعه و تضاد

ایران مورد توجه قرار گرفتند. در کتاب «توسعه و تضاد» به تحلیل یکی از مهمترین مشکلات ایران یعنی شناخت موانع رشد علمی در کشور پرداخته و راه‌های برون‌رفت از آن را ارائه داده است. این کتاب در جایگاه نقاد سیاست‌های توسعه در ایران است و برخی از آن سیاست‌ها را موجب به هم زدن تعادل اجتماعی، افزایش نابرابری، تغییر ارزش‌ها و پیدایش انواع مسائل و معضلات اجتماعی می‌داند. به عقیده وی این نابرابری باعث تغییر سریع ارزش‌های معنوی به سوی ارزش‌های مادی و بسط سودجویی و فردگرایی شده و نهایتاً رضایت اجتماعی و وحدت ملی را مورد تهدید جدی قرار داده‌است. با ایشان گپی زده‌ایم که در ادامه می‌خوانید.

یک تولیدکننده، تمام زنجیره تولید را زیر نظر داشته، از تولید تا فروش و آن چیزی که تولید می‌شده مورد نیاز مردم بوده، کشور از نظر اقتصادی پیشرفت داشته است. با حکومت قاجار، استعمار توانست حکومت را به طرف اشرافیت ببرد و این اشرافیت که پولش باید تامین می‌شد، از افراد مختلف و در راس آنها تجار مالیات گرفته می‌شد. با تعداد زیادی از تجار با استبداد زیادی برخورد شد و برخی از آنها کشته شدند.

سازمان دهی نشده، چرا؟ برای این که ما از قرن ۱۹ تبدیل شدیم به یک کشور شبه‌مستعمره. تا آن موقع ما وضعیت اقتصادیمان خوب بوده، در بخش صنعت بازار را داشته‌ایم که آن را به صورت یک مرکز دایره در نظر بگیرید. همین بازار تهران، یا برگردیم از تبریز، تهران، کاشان، اصفهان و بازار وکیل؛ بازار مرکز فروش بوده، در دور این بازار با فواصل مختلف کالا تولید می‌شد و به مرحله فروش می‌رسید. یک تاجر،

آقای رفیع‌پور می‌شود خواهش کنم شما هم به سوال نظرسنجی ما پاسخ دهید؟ به نظر شما کدام ویژگی بچه‌پولداری ملی در اقتصاد ایران نمایان‌تر است؟
۱- به فکر آینده نبودن ۲- کار نکردن و تکیه به دیگران ۳- ولخرجی و اتلاف منابع؟
من فکر می‌کنم که همه‌ی پولدارها اینگونه نیستند، آن عده‌ای که مدنظر هستند و اقتصاد ما به آنها تشبیه شده، بیشتر این کار نکردن و ولخرجی باشد. اما این درصد بالایی از پولدارها نیست. ما منظورمان از بچه‌پولدار ملی، دولت و نهاد حاکمیت است. یعنی دولتی که پول بدون زحمت به دست می‌آورد ما اسمش را گذاشته‌ایم بچه‌پولدار ملی. حالاً می‌گوییم این چه مشکلاتی را ممکن است خلق کند.

سوال اساسی این است که مدت‌هاست در ایران گفته می‌شود که پول نفت باعث توسعه‌نیافتگی ما شده و بیش از این که یک نعمت بوده باشد یک نعمت بوده است. عده‌ای دیگر می‌گویند که این‌گونه نیست، نروژ هم نفت دارد، کشور توسعه‌یافته در طراز چند کشور اول جهان است. ما هم نفت داریم ولی نیستیم. عده‌ای می‌گویند ما اگر نفت نداشتیم می‌شدیم ژاپن، عده‌ای هم می‌گویند نه این‌گونه نیست می‌شدیم مثلاً افغانستان؛ این حرف‌ها خیلی زده می‌شود به نظر شما واقعیت ماجرا چیست؟ و مشکل ما در کجاست؟

مثال نروژ با ایران برای درک بیشتر مسئله به ما کمک می‌کند. هر کشور اروپایی از جمله نروژ بسترهای مناسب اقتصاد را دارند و مجموعه‌ی نهادهای اقتصادی، اجتماعی، علمی و... همه مبتنی بر یک اقتصاد کارا هستند. آموزش در مدارس و تمام، شئون جامعه، در جامعه ایران اینگونه

شریعتی روشنفکر دینی نبود

■ برنامه رادیویی سوفی
■ سید جواد میری
■ عضو هیئت علمی
■ پژوهشگاه علوم انسانی
■ مطالعات انسانی

لفظ روشنفکری دینی را برای دکتر شریعتی یا امثالهم قبول ندارم. خود شریعتی هم نمی‌گوید من روشنفکر دینی هستم. این تمایزات دوگانه‌هایی است که در اندیشه مدرنیستی شکل می‌گیرد. جلال آل احمد و شریعتی خوانشی از مارکس داشتند که شبیه خوانش ایرانی از آن است. شریعتی وقتی از کارل مارکس صحبت می‌کند هم زمان دارد او را نقد می‌کند...

شبه‌فلسفه

■ میزگرد علمی با
■ عنوان فلسفه و ایران
■ امروز
■ بیژن عبدالکریمی
■ استاد فلسفه دانشگاه
■ آزاد اسلامی

وقتی از ایران امروز صحبت می‌کنیم، «ایران امروز» در برابر «ایران دیروز» قرار می‌گیرد. بنابراین فهم اینجا و اکنون هم یک مقوله فلسفی است و مهم‌ترین مسئله این است که امروز نسبت ما با فلسفه، مختل است. علی‌رغم ادعاهایی که در جامعه ما وجود دارد پیوند ما با فلسفه بسیار ضعیف شده و چیزی که وجود دارد، شبه فلسفه است و نسبت ما با خود فلسفه هر روز ضعیف و ضعیف‌تر می‌شود...

تفکیکی یعنی چه؟

■ میزگرد علمی با
■ عنوان فلسفه و ایران
■ امروز
■ منوچهر
■ صدوقی‌سها، استاد
■ عرفان و فلسفه

متفکران همدیگر را تحمل کنند و بردباری داشته باشند. امروز در این مملکت کار به جایی رسیده که همین که بگویند فلانی تفکیکی است یعنی دست به آن نزن نجس است. در حالی که اصلاً نمی‌دانند تفکیکی یعنی چه. تفکیکی‌ها هم درباره غیرتفکیکی‌ها همینطور هستند. فکر آزاد است. در عین حال که در ساحت فلسفه قوت چندانی نمی‌بینم ولی خوشحالم که دغدغه تفکر وجود دارد...

